

Morus (Morwa)

rodzina Moraceae (Morwowate)

W rodzaju *Morus* znanych jest około 12 gatunków drzew i krzewów (w umiarkowanej i subtropikalnej strefie półkuli północnej). Wszystkie rośliny tego rodzaju mają przewody z sokiem mlecznym. Drewno i korzenie są żółto zabarwione. W Polsce znana jest tylko *Morus alba* (Morwa biała).

***Morus alba* (Morwa biała)** - pochodzi z obszarów Chin, Japonii i Indii. Drzewo o wysokości do 15 m, w naszych warunkach często rośnie krzewiasto. Żyje 200-300 lat, rośnie szybko do wieku 40-50 lat, później już o wiele wolniej. Ma szeroką, kulistą koronę, młode pędy są owłosione, starsze nagie, w zimie żółtawoszare. Liście jasnozielone, szerokojajowate, są gładkie, błyszczące, z wierzchu nagie, a od spodu wzdłuż nerwów owłosione. Wielkość i kształt liści bardzo zmienne (długość od 6 do 18 cm). Blaszka liściowa jest niepodzielona, ale może być rozmaicie powycinana - różne liście na tej samej roślinie. Brzegi liści są piłkowane, ząbkowane. Jesienią liście ładnie przebarwiają się na żółto i opadają na zimę. Morwa kwitnie w maju, jest rośliną rozdzielнопłciową, ale jednopienną, owadopylną. Kwiaty są niepozorne, czterdzielnne umieszczone w zwisających kłosach. Kwiaty męskie podłużnie walcowate z 4 pręcikami, kwiaty żeńskie z 1 słupkiem. Owoce to małe nietupki otoczone mięsniatymi okrywkami okwiatu, tworzące owoc złożony (podobny do jeżyny), długości 1-3 cm, barwy białej, różowej lub fioletowo-czarnej. Dojrzewają w sierpniu i szybko opadają - są jadalne i słodkie.

Morus wymaga stanowiska ciepłego i słonecznego, w cieniu rośnie słabo. Jest wytrzymała na niskie temperatury i mało wymagająca w stosunku do gleby - dobrze rośnie na glebach lekkich, piaszczystych (kamienistych). Dobrze też rośnie w miastach - dlatego że jest wytrzymała na zanieczyszczenia powietrza. W wielu krajach europejskich jest dość rozpowszechniona, najczęściej wykorzystywana jako roślina żywopłotowa, rzadziej w formie drzewiastej w parkach i przy drogach. Była od wieków uprawiana w Chinach, Japonii i innych azjatyckich krajach w celach dekoracyjnych, oraz jako roślina użytkowa - na pokarm dla jedwabników. Wykorzystanie drzew morwy do hodowli jedwabników, sięga roku 2600 przed naszą erą. W Europie hodowana od XI-XII wieku, zaś do Polski przybyła prawdopodobnie na przełomie XVIII i XIX w.

Morwa jest bardzo użytecznym dla człowieka drzewem. Wyciągi z morwy używane były od wieków w tradycyjnym ziołolecznictwie. Korzenie w chińskiej medycynie ludowej stosowano do leczenia cukrzycy, gorączki i kaszlu. Liście do dziś wykorzystuje się na wiele sposobów, między innymi jako pożywienie dla larw jedwabników, do parzenia herbaty, czy też jako dodatki do żywności, wspomagające odchudzanie. Drewno morwy jest ciężkie, twarde, bardzo trudno łupliwe i odporne na grzyby i owady - jest wykorzystywane jako surowiec tartaczny, okleinowy oraz na cele opałowe. W południowej Europie drewno wykorzystuje się do wykonywania palików do winorośli, do wyrobu mebli i sprzętów gospodarskich, do wytwarzania kół, jako materiał bednarski oraz w produkcji celulozy. Pierwsze papierowe pieniądze Chińczycy wykonali właśnie z kory i łyka morwy białej. Z owoców do dziś produkuje się dżemy. Morwy można rozmnażać z nasion jednak najczęściej rozmnaża się je przez sadzonki, a odmiany ozdobne przez szczepienie.